

3. Релігійна нетерпимість – це активна неприязнь до цінностей, поглядів і традицій прибічників інших релігійних вірувань, течій. Проявлятися вона може як на рівні особистісному у формі ворожого ставлення представників один до одного, так і у міжконфесійній боротьбі і протистоянні, появи релігійних, агресивно налаштованих фанатиків. Прикладом може бути розповсюдження у сучасному суспільстві нетерпимого ставлення мусульман до християн.

4. Мовна антипатія – це вороже ставлення та неповага до особи, яка не володіє мовою місцевого населення.

5. Сексизм – це упереджене ставлення чоловіків до жінок, яке засноване на ідеології нерівності прав. Це стереотип домінування осіб однієї статі над іншою.

6. Нетерпимість за віковою ознакою або станом здоров'я - принизливе ставлення, неповага і упередженість до осіб похилого віку, інвалідів, ВІЧ-інфікованих, психічнохворих людей тощо.

7. Гомофобія – почуття ненависті по відношенню до гомосексуалістів; часто супроводжується внутрішніми страхами власних сексуальних фантазій та імпульсів.

Розглядаючи расову, національну чи релігійну нетерпимість, як мотив вчинення насильницьких злочинів (в тому числі вбивств), необхідно виходити з того, що основою його виступає один із вказаних негативних стереотипів у особи. Відповідно до нього особа сприймає будь-яку іншу людину (в даному випадку, яка характеризується ознаками іншої раси, національності, релігійних поглядів), її зовнішність, поведінку негативно і упереджено. Якщо це упереджене ставлення особи при певних обставинах обумовлює вираз агресії до іншої людини (групи людей) у вигляді завдання їй тілесних ушкоджень, умисного спричинення смерті, мордування тощо, має місце кваліфікуюча ознака - вчинення злочину з мотиву нетерпимості.

Підводячи підсумок, хотілось би звернути увагу на актуальність дослідження природи ксенофобії в суспільстві, особливостей механізму вчинення і методики розслідування злочинів на її ґрунті. Адже ці злочини несуть особливу небезпеку для людства. На відміну від інших, від них потерпають не поодинокі жертви. Вони стають підґрунтям некерованих масових акцій, терористичних актів і, навіть, війн. Тому вкрай необхідно виробити ефективний механізм протидії цьому явищу не тільки на національному, а й на світовому рівні.

Одержано 16.10.2018

УДК 343.98

Валерій Анатолійович ПЕРЕСАДА,

ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРЕДМЕТА ТА ОБСТАНОВКИ ВЧИНЕННЯ ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Декларування недостовірної інформації (ст. 366¹ КК України) є достатньо новим складом злочину, який внесений до Кримінального кодексу України 14 жовтня 2014 року. Відповідно, є потреба у визначенні елементів криміналістичної характеристики даного виду злочину. Дослідженням проблем криміналістичної характеристики злочинів у різний час займалися такі відомі вчені як В. П. Бахін, А. Ф. Волобуєв, В. А. Журавель, О. Н. Колесніченко, В. О. Коновалова, А. В. Старушкевич, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітько, Р. Л. Степанюк, Б. В. Щур та інші. У той же час, окремі елементи криміналістичної характеристики даного виду злочину, такі як предмет та обстановка вчинення, потребують додаткового розгляду.

Що стосується предмету злочину, передбаченого ст. 366¹ КК України, ним є декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави, або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції». Така декларація складається та

подається з метою забезпечення прозорості діяльності вказаних осіб і являє собою електронний документ, який заповнюється на офіційному сайті Національного агентства з питань запобігання корупції [1, с. 869].

Загалом, можна говорити про чотири типи декларацій, передбачених законодавством України:

- по-перше, це щорічна декларація;
- по-друге – декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- по-третє – декларація суб'єкта декларування, який припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- по-четверте – декларація суб'єкта декларування, який є особою, що претендує на зайняття посад, зазначених у п. 1, пп. «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», що подається до призначення або обрання особи на посаду.

На наш погляд, останній, четвертий тип декларації не можна вважати предметом злочину, передбаченого ст. 366¹ КК України, оскільки особа лише тільки претендує на зайняття посади, зазначеної у відповідному переліку, однак ще не зайняла цю посаду і може взагалі її не зайняти.

Що стосується обстановки вчинення злочину, то у криміналістиці під цим терміном розуміють конкретні умови, в яких вчиняється злочин. В одних випадках обстановка вказує на ті умови, в яких відбувається дія, наприклад, вчинення військового злочину в умовах воєнного стану, в інших – обстановка вказує на умови, в яких знаходиться потерпілий, наприклад, залишення в небезпеці. Що стосується декларування недостовірної інформації, обстановка вчинення діяння може, на наш погляд, взагалі поставити під сумнів наявність вини підозрюваної особи. Наприклад, особа, яка повинна подати декларацію, не подає її через наявність поважних причин: хвороба, військова мобілізація, тривале відрядження тощо. Відповідно, за встановлення даної обстановки, у якій було вчинене діяння (а у даному випадку – бездіяльність), особа не може бути визнана винною. У випадку декларування недостовірної інформації, слід мати на увазі той факт, що поряд із свідомим перекрученням або утаюванням інформації можуть мати місце наступні обставини:

- особі, яка подає декларацію можуть бути незрозумілими окремі моменти декларування (наприклад, щодо правильного відображення майна, яке знаходиться у спільній власності, користуванні, фінансових зобов'язань тощо);
- суб'єкт декларування у момент заповнення декларації може бути втомлений чи перебувати у хворобливому стані, що впливає на його увагу;
- електронні сервіси можуть працювати нестабільно (розриви з'єднання, «лаги» та «підвисання» у процесі заповнення електронної декларації), що теж можна віднести до обстановки вчинення діяння.

Враховуючи вище викладене, можна говорити про те, що предметом злочину, передбаченого ст. 366¹ КК України є три види декларацій, а певна обстановка вчинення діяння (бездіяльності) може поставити під сумнів наявність вини підозрюваної особи у вчиненні інкримінованого злочину.

Список бібліографічних посилань: 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченко, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.

Одержано 12.10.2018

УДК 343.98

Станіслав Ігорович ПЕРЛІН,

кандидат юридичних наук, директор Харківського
науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ДЕЯКІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ КОМПЛЕКТІВ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Вирішення завдань кримінального провадження нерідко неможливе без використання спеціальних знань у різних галузях науки, мистецтва або ремесла [1, с. 216]. Зокрема, ефективність проведення слідчих (розшукових) дій у багатьох випадках залежить від участі в них спеціалістів та інших фахівців, діяльність яких може досягти своєї мети лише за умови належного застосування відповідних технічних засобів. Як відомо, для якісного техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій, особливо огляду місця події, криміналістами розроблені спеціальні комплекти, створені з використанням двох підходів – універсальності чи вузької спеціалізації.

Уніфіковані комплекти призначено для розв'язання типових завдань, що виникають під час огляду будь-якого місця події, тобто для виявлення, фіксації і вилучення різноманітних типових слідів і речових доказів (відбитків пальців рук, куль, гільз, слідів зламу, зразків виділень із організму людини тощо). У свою чергу спеціалізовані комплекти застосовуються для розв'язання вужчого кола завдань на місці конкретної події, зокрема для виявлення, фіксації і вилучення мікрооб'єктів, слідів біологічного походження, наркотичних речовин, огляду місця події тощо. До спеціалізованих наборів можуть також входити засоби для попереднього дослідження окремих речовин на місці події, якими є експрес-аналізатори вибухових і наркотичних речовин, хімічні речовини-індикатори тощо. Загальним принципом комплектування уніфікованих криміналістичних комплектів є додержання вимог універсальності та наявності в них окремих відділів, що мають спеціальні функціональні науково-технічні засоби. Спеціалізація комплектів може проводитися за суб'єктами їх застосування: комплект спеціаліста-криміналіста, слідча валіза, валіза судового медика, валіза спеціаліста-вибухотехніка, комплект для огляду місця ДТП тощо [2, с. 9–10].

Уніфіковані криміналістичні валізи можуть комплектуватися як самими представниками експертних підрозділів, так і підприємствами, що спеціалізуються на випуску такої продукції.

За результатами опитування практичних працівників Експертної служби МВС України та підрозділів досудового розслідування Національної поліції встановлено, що сучасний стан обладнання вітчизняних універсальних криміналістичних комплектів (валіз) повністю задовольняє лише 5 % експертів і 20 % інспекторів-криміналістів. Основними недоліками респонденти вважають відсутність у валізах певних засобів (60 % експертів і 25 % інспекторів-криміналістів), недостатню кількість окремих засобів (50 % експертів і 45 % інспекторів-криміналістів) та їх низьку якість (30 % експертів і 10 % інспекторів-криміналістів). В цілому, аналізуючи інформативність представлених універсальних комплектів, слід відмітити окремі недоліки.

Так, універсальні валізини мають достатньої кількості якісних засобів для вилучення слідів біологічного походження. Оскільки сьогодні можливості ідентифікації осіб за ДНК виходять на перший план порівняно з іншими матеріальними слідами, таке становище не може бути визнано задовільним. Видається необхідним перегляд даного сектору наповнення таких комплектів. Зокрема, для вилучення зразків біологічного походження у валізах повинні бути в достатній кількості бинти, вата, скальпелі належної якості, дистильована вода і відповідний пакувальний матеріал.

Крім того, представлена у валізах фототехніка не відповідає реальним потребам, що виникають у практичних ситуаціях, за технічними характеристиками. За її допомогою неможливо отримати якісні фотографії в поганих погодних та інших несприятливих умовах. Тому вважається недоцільним вміщувати дешеві цифрові фотоапарати до складу